

Голас Радзілы

№ 35 (1657)
4 верасня 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.



Шмат машын можна ўбачыць цяпер на палях Беларусі. Заканчваецца [дарэчы, позняе сёлета] жніво збожжавых, працягваецца нарыхтоўка кармоў. Настае час сеяць азімыя, капаць бульбу. І ўсюды чалавеку дапамагае тэхніка. А пра тое, што вы бачыце на гэтым здымку, нават прымаўка склалася: камбайн з поля—плуг у барану. Бясконцаць сялянскіх турбот...

Фота Я. КАЗАНСКАГА.

ПЕРШАГА ВЕРАСНЯ У ШКОЛАХ
ПРАГУЧАЎ ЗВАНOK НА ВУЧOБУ

[«Дырэктар раіцца... з вучнямі»]

стар. 2—3

ШТО ДАЕ ЛЮДЗЯМ САЦЫЯЛІЗМ

[«Вечный свет ленинских идей»]

стар. 4

ВЕРШЫ З ДАЛЁКІХ ДАРОГ

[«Зямлі бацькоўскай прыцяжэнне»]

стар. 6

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ Ў СТАЛІЦЫ КАЗАХСТАНА

29 жніўня ў Алма-Аце адбылося ўрачыстае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Казахстана і Вярхоўнага Савета Казахскай ССР з удзелам партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, прадстаўнікоў працоўных і воінаў Савецкай Арміі, прысвечанае 60-годдзю Казахскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі і Камуністычнай партыі Казахстана.

У зале — Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. Брэжнэў, члены ЦК Кампартыі Казахстана, дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі, ветэраны партыі і працы, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны і пакарэння цяліны, перадавікі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі і культуры, савецкія воіны. Тут жа — шматлікія госці з Масквы, Ленінграда, усіх саюзных рэспублік.

Слова даеца Генеральному сакратару ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. Брэжнэву.

Пасля прамсэы таварыш Л. Брэжнэў уручыў Казахстану ордэн Леніна. Гэтай высокай узнагароды рэспубліка ўдасцена за здачу дзяржаве ў мінулым годзе звыш аднаго мільярда 250 мільёнаў пудоў збожжа.

З дакладам «Светлай дарогай Леніна» выступіў член Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Казахстана Д. Кунаеў.

Са слаўным юбілеем і ўручэннем Казахскай ССР ордэна Леніна працоўных рэспублікі сардэчна павіншавалі кіраўнікі дэлегацыі Масквы, Ленінграда, саюзных рэспублік.

Цяперашнія ўрачыстасці на казахстанскай зямлі, гаварылі прамоўцы, — выдатнае свята ўсіх народаў нашай вялікай і магутнай шматнацыянальнай Радзімы. Гэта свята выдатна дэманструе адзінства, згуртаванасць, непарушную дружбу сацыялістычных нацый, вернасць савецкага народа ідэалам марксізму-ленінізму, імкненне да міру ва ўсім свеце.

ЯК РАЗВІВАЕЦА СЛУЖБА БЫТУ

КАМАНДЗІРОўКА МІНІСТРА ПА ПІСЬМУ РАБОЧЫХ

Рабочыя фарфоравага завода ў горадзе Добрушы напісалі ў Міністэрства бытавога абслугоўвання Беларусі пісьмо, у якім выказалі сваё незадавальненне работай гарадской службы быту. Азнаёміўшыся з пісьмом, міністр Ала ГРЫБ выехала ў Добрушу.

— Вядома, — расказвае яна, — можна было камандзіраваць каго-небудзь з падначаленых. Але пісьмо ўказвала на сур'езныя недахопы, і мне, параўнаўшы нядоўна ўзначаліўшай міністэрства, важна было самой унікнуць у сутнасць скаргаў рабочых, больш глыбока вывучыць стан службы быту ў горадзе...

Міністр, натуральна, не ў стане асабіста правярць кожную скаргу. Разам з тым ад разгляду пісем грамадзян у СССР не можа ўхіліцца кіраўнік любога рангу. Савецкае заканадаўства ўстанаўлівае, што службовыя асобы абавязаны аператыўна разглядаць прапановы і скаргі грамадзян, рэгулярна весці прыём насельніцтва. Ала Грыб кожны свой рабочы дзень пачынае з вывучэння пісем (у мінулым годзе іх паступіла каля тысячы), а раз у тыдзень у яе выдзелены час для прыёму насельніцтва.

Ала Грыб, якая вырасла ў рабочай сям'і (бацька — сталяр, маці — гаспадарыца), сама маці дваіх сыноў, выдатна ведае, як складана жанчынам спалучаць работу з хатняй працай. Вядома, дапамогу аказваюць муж, дзеці, але выйсце, відавочна, не ў тым, каб дамашнія нагрукі перакладваць з адных плеч на другія, а ў тым, каб іх скараціць. Вось чаму ў СССР праводзіцца курс на тое, каб разгрузіць сям'ю ад многіх хатніх клопатаў, перадаўшы іх дзяржаўнай службе быту.

У Беларусі гэтая служба ўяўляе сабой буйную механізаваную галіну народнай гаспадаркі, у якой занята звыш ста тысяч чалавек. Яна дынамічна развіваецца: за апошнія дзесяць гадоў аб'ём бытавых паслуг вырас у 2,7 раза, прычым у сельскай мясцовасці — у 3,8 раза.

Многае робяць самі прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы (частку свайго прыбытку яны адлічваюць на сацыяльна-культурныя патрэбы). У горадзе Оршы, напрыклад, на льнокамбінаце, дзе большасць складаюць жанчыны, абсталяваны буйны бытавы комплекс. Тут ёсць і ваньныя пакоі, і цырульня, і касметычны салон. Словам, адрозне прадпрыемства можна адправіцца, скажам, у госці або ў тэатр.

У сельскай мясцовасці ўсё больш шырокае распаўсюджанне атрымліваюць комплексныя пункты бытавога абслугоўвання, дзе канцэнтруюцца прыём заказаў на разнастайныя віды паслуг. У многіх калгасах і саўгасах ствараюцца так званыя камунгасы, якія разам са звычайнымі паслугамі бяруць на сябе такія, напрыклад, клопаты, як рамонт дамоў.

І ўсё ж патрэбы насельніцтва ў бытавых паслугах пакуль задавальняюцца не ў поўнай меры. Іншы раз яны растуць хутчэй, чым развіваецца служба быту, іншы раз недастаткова актыўныя мясцовыя кіраўнікі.

Апошняя датычыцца і Добрушы. Прыехаўшы ў гэты горад, пагаварыўшы з жыхарамі, наведваўшы прадпрыемства службы быту, міністр пераканалася, што тут выкарыстоўваюцца не ўсе магчымасці для паляпшэння абслугоўвання насельніцтва. Таму ўзровень бытавых паслуг ніжэйшы, чым у цэлым па Беларусі. Вынікам паездкі міністра стаў комплекс мер, накіраваных на тое, каб выправіць становішча.

Такія паездкі (а Ала Грыб праводзіць іх штомесяц) дапамагаюць міністру добра ведаць рэальнае становішча спраў, выяўляць новыя праблемы, свечасова прымаць меры да ліквідацыі недахопаў. У гэтай пяцігодцы (1976—1980 гады) ў будаўніцтва новых і рэканструкцыю дзеючых прадпрыемстваў службы быту Беларусі ўкладзена 80 мільёнаў рублёў. Быццам бы нямала. Але іменна сустрэчы з насельніцтвам пераканалі міністра, што асігнанні трэба павялічыць.

Разам з дзяржаўнымі і прафсаюзнымі органамі пачалі пошук рэзерваў. Яны былі знойдзены, у прыватнасці, у кааперываванай той долі дадатковага прыбытку, якую прадпрыемствы адлічваюць на абслугоўванне сваіх работнікаў. Кааперацыя дазволіла выкарыстаць гэтыя сродкі больш эфектыўна. У выніку звыш запланаванага на пяцігоддзе ўзведзена каля 130 будынкаў для службы быту, амаль 500 памяшканняў перадалі ў яе распараджэнне калгасы і саўгасы. Гэта, у сваю чаргу, забяспечыла рост аб'ёму паслуг.

Ігар АСІНСКІ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ



Першага верасня ў мікрараёне Паўднёвы Захад-1 у Мінску расчыніла дзверы яшчэ адна новая школа. Яна тут трэцяя па ліку. 145-я сярэдняя школа Мінска не зусім звычайная. Побач з агульнаадукацыйнымі дысцыплінамі вучні, пачынаючы з першых класаў, будуць вывучаць музыку і спецы. Ігры на фартэпіяна, акардэоне, баяне дзеці будуць вучыцца па жаданню. З цягам часу музычная адукацыя стане абавязковай для кожнага вучня школы. Улічваючы, што сёлета ў школу прыйдуць дзеці ў класы з 1-га па 8-ы і многія з іх ужо вучылі замежныя мовы, класы камплектуюцца з англійскай, французскай, нямецкай мовамі. НА ЗДЫМКУ: новая школа ў мікрараёне Паўднёвы Захад-1.

ПАСТАРАЛІСЯ ПОЛЬСКІЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

У раёне галоўнай плошчы Мінска — імя Леніна ўведзена ў строй новая аўтаматычная тэлефонная станцыя на 10 000 нумароў. Яе ў кароткі тэрмін зманціравалі спецыялісты Польскай Народнай Рэспублікі. Адбылося ўрачыстае адкрыццё станцыі, на якім прысутнічаў генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк.

ДАПАМАГАЮЦЬ ЗЕМЛЯРОБАМ

Цесная дружба звязвае хлебаробаў калгаса «Чырвоная зорка» Дзяржынскага раёна і калектыву мінскага вытворчага аб'яднання «Інтэграл». Работнікі прадпрыемства што-

год аказваюць дапамогу земляробам у правядзенні сельскагаспадарчых работ.

Сёлета шэфы нарыхтавалі ў гаспадарцы звыш 300 тон зялёнай масы на корм жывёле. Зараз яны стагуюць салому, працуюць на сумыльным таку. У вольны ад работы час мінчане выступаюць перад працаўнікамі палёў з канцэртамі.

БЫЦЬ ВОЗЕРУ

Узвядзенне шматкіламетравай земляной дамбы ў пойме Прыпяці завяршылі палескія гідраметэаратары. Тут на плошчы 116 гектараў разалёцца штучнае возера Жытча. Яно дазволіць асушыць для новага саўгаса, які цяпер будзецца, каля шасці тысяч гектараў пойменных зямель. Сістэма

помпавых станцый, шлюзаў, труб-рэгулятараў забяспечыць двухбаковае рэгуляванне вільгаці.

Усяго на меліярацыйных сістэмах Брэсцкай вобласці пабудавана 150 вадасховішчаў і сажалак.

НАВІНКІ

СПЯШАЮЦА У ЦЭХІ

Геаграфію ўкаранення сваіх распрацовак расшырылі вучоныя Інстытута механікі металалімерных сістэм АН БССР. Яны ўзялі шэфства яшчэ над 25 буйнымі прамысловымі прадпрыемствамі краіны, каб дапамагчы ім хутчэй асвоіць народжаныя ў навуковых лабараторыях тэхнічныя новаўвядзенні. На мінскіх аўтамабільным і трактарным заводах, Гомсельмашы і іншых машынабудаўнічых прадпрыемствах, куды выязджаюць цяпер вучоныя, у тэхналагічны цыкл будуць уключаны новыя прагрэсіўныя матэрыялы, якія эканомяць метал і падаўжаюць жыццё выпускаемых аграгатаў.

ЗА ГАЮЧЫМІ ТРАВАМІ

Сотні тон лекавай сыравіны штогод нарыхтоўваюць кааператары Беларусі. Гаючыя травы прымаюць каля сямі тысяч сельскіх магазінаў, блізкіх да месца збору. Пры гэтым выкарыстоўваюцца практычныя рэкамендацыі Інстытута эксперыментальнай батанікі Акадэміі навук БССР. Імі прадуладжана захаванне і памнажэнне лекавай флоры ў асноўных яе раёнах. Па распрацоўках вучоных ствараюцца дзяржаўныя батанічныя заказнікі дэкарослых раслін.

НА ШТО ЗАТРАЧАНЫ МІЛЬЁН

У калгасе імя Варанецкага Бераставіцкага раёна здадзены ў эксплуатацыю Дом быту. Гэта першая новабудова ў гаспадарцы. За адзін толькі мінулы год затраты на капітальнае будаўніцтва склалі тут звыш мільёна рублёў. Працаўнікі гаспадаркі за апошні час атрымалі 110 новых кватэр. Дом культуры, сярэдняю і музычную школы, дзіця-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

САМАКІРАВАННЕ ў ШКОЛАХ. ШТО ГЭТА ТАКОЕ!

ДЫРЭКТАР РАЦЦА... 3 ВУЧНЯМІ

Мінская сярэдняя школа № 1, як прынята гаварыць, тыпавая, такая ж, як большасць школ у Беларусі: вучэбныя класы-кабінеці, прасторныя холы на кожным паверсе, спартыўная зала, басейн... І дзень, калі я прыйшла сюды, таксама быў звычайны, будзённы, напоўнены школьнымі клопатамі.

...Званок з урока, і ціхіх калідоры імгненна патанюць у вясылым дзіцячым гомане, у кіпучай энергіі, якую, здаецца, неабходна растраціць іменна ў гэты кароткія пятнаццаці мінуты. Але і шумны школьны перапынак мае свае законы. Хлопчыкі і дзяўчынкі з чырвонымі павязкамі на рукавах, нібы рэгуліроўшчыкі, умела кіруюць гэтым «рухам»: супакойваюць занадта гучнагалосых, спыняюць занадта хутканогіх, дапамагаюць малышам. Я звярнула ўвагу, што дзяжурным — дзесяць гадоў 11—12 — безагаворачна падпарадкоўваюцца нават старшакласнікі.

— А як жа інакш? — здзіў-

ляюцца яны. — У школе павінен быць парадак...

Сапраўды, парадак адчуваецца ўсюды. У сталавай дзяўчынкі ў белых фартухах спрытна расстаўляюць абедзенныя прыборы. У кабінетах дзяжурныя развешваюць карты і схемы да наступнага ўрока. У лабараторыях рыхтуюць прыборы да практычных заняткаў. Словам, куды б я ні зазірнула, усюды гаспадарылі самі дзеці. Нават у кабінете дырэктара Валянціны Хайкаравай прадстаўнікі амаль усіх класаў горача абмяркоўвалі з ёй, як лепш дапамагчы падшэфнаму калгасу.

— Так мы робім заўсёды, — тлумачыць завуч Валянціна Зямскова. — Адміністрацыя і педагогі практычна не прымаюць ні аднаго рашэння, не абмеркаваюць яго з дзецьмі. Мы лічым, што кіраванне школай не павінна быць перавагай дарослых. Дзіцячае самакіраванне — гэта эфектыўны сродак фарміравання актыўнай жыццёвай пазіцыі школьні-

каў, уцягнення іх у карысную працу, абуджэння ў іх пачуццяў свайго дачынення да клопатаў і спраў краіны. Словам, самакіраванне — гэта школа грамадзянскасці.

Вялікім калектывам навучэнцаў кіруе выбарны орган вучнёўскі камітэт (вучком). У яго ёсць і пэўныя правы, і строга акрэсленае кола абавязкаў. Члены вучкома самастойна вырашаюць самыя розныя пытанні: як арганізаваць дапамогу слабым вучням, каго назначыць рэдактарам школьнай газеты, калі пачаць рамонт басейна, куды паехаць на экскурсію, што неабходна зрабыць для самадзейнага хору. Яны назначаюць выканаўцаў і адказных за кожную справу, кантралююць іх работу.

Вучком ствараецца на прыкладзе прадстаўніцтва. Штогод у верасні навучэнцы 4—10 класаў (11—16 гадоў) збіраюцца на канферэнцыю, дзе кожны клас прапановы сваю кандыдатуру ў вучнёўскі камітэт. Звычайна гэта выбарны староста клас-

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

чы сад-яслі. Адкрыты па-
ліклініка і бальніца.

ГРЫБНЫ СЕЗОН

Да новага сезона каапе-
ратары Гомельскай воб-
ласці адкрылі больш чым
370 грыбаварных пунктаў.
Асабліва многа грыбоў
нарыхтоўваюць цяпер у
Лельчыцкім раёне. Пры-
цягваючы да іх збору
школьнікаў і пенсіянераў,
работнікі мясцовай нарых-
тоўчай канторы прынялі і
перапрацавалі тоны ля-
сных дэлікатэсаў. Паўсюд-
на праз сельскія магазіны
і нарыхтоўшчыкаў аргани-
завана закупка сушаных
грыбоў.

ЗАЛАТОЕ ВЯСЕЛЛЕ

Пяцьдзесят гадоў пра-
жылі ў згодзе Ірына Ні-
кіфараўна і Ціхан Ануф-
рэвіч Бурко, жыхары
вёскі Дзявошычы Бялы-
ніцкага раёна. Нядаўна
аднавяскоўцы адсвяткава-
лі іх залатое вяселле.
Шмат цёплых слоў было
сказана «маладым»: як
старанна працавалі яны ў
грамадскай гаспадарцы,
якіх добрых сыноў выга-
далі. Дырэкцыя саўгаса
паднесла мужу і жонцы
Бурко памятны падару-
нак.

КАНТРАЛЮЕ ЭВМ

Аўтаматызаваная сістэ-
ма кіравання электраза-
беспячэннем пачала дзей-
нічаць у Лідзе. Яна кан-
тралюе работу электра-
абсталявання, сочыць за
пастаўкамі энергіі спа-
жыўцам. Электронна-вы-
лічальная тэхніка ўкара-
няецца на энэргетычных
прадпрыемствах і іншых
райцэнтраў, якія ўключа-
ны ў адзіную энэргасістэ-
му Гродзеншчыны.

НОВАЯ СЕРЫЯ

«Бібліятэка юнацтва»
— так называецца новая
серыя, якую выпускае
выдавецтва «Мастацкая
літаратура». Адрасуецца
яна школьнікам.
Чытачы пазнаёмліся
ўжо з першымі выдання-
мі. Гэта — вядомыя апо-
весці «На прасторах жыц-
ця» Я. Коласа, «Дні і но-
чы» К. Сіманова (пера-
клад А. Кудраўца), паэ-
ма «Марат Казей» П.
Броўкі (аўтарызаваны
пераклад на рускую мову
І. Бурсава).

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

са. Вучком выбірае штаб і
старшыню.

Не трэба думаць, што вы-
кладчыкі застаюцца «ні пры-
чымы»: яны дапамагаюць вуч-
ням, але не стаяць у іх за спі-
най і не прапаноўваюць ім га-
товых рашэнняў.

Вучнёўскі камітэт дзеліцца на
некалькі камісій. Кожная з іх
адказвае за свой участак дзей-
насці.

Члены вучэбнай камісіі дапа-
магаюць выкладчыкам у аргани-
зацыі вучэбнага працэсу.
Яны, вядома, не рашаюць са-
мі, што і як ім вывучаць. У іх
другія функцыі. У кожным
класе прадстаўнікі камісіі ства-
раюць кансультацыйныя пунк-
ты: выдатнікі тлумачаць ад-
стаючым аднакласнікам цяжкія
задачы, правяраюць, як вы-
конваецца хатнія заданні. У
школе працуюць прадметныя
гурткі і факультатывы, право-
дзяцца конкурсы і віктарыны
па гісторыі, матэматыцы, літа-
ратуры. Настаўнікі лічаць, што
іменна работа вучэбнай камі-
сіі, гэта значыць саміх дзяцей,
садзейнічала таму, што шко-
ла — у ліку лепшых па паспя-
ховасці ў Мінску.

Працоўная камісія сфарміра-
вала з вучняў рамонтна-будаў-
нічыя брыгады. Яны акуратна
адрамантавалі мэблю і спар-

тыўны інвентар, шматлікія на-
глядныя дапаможнікі, школьны
цір. Летам, адпачываючы і пра-
цуючы ў падшэфным калгасе,
старшакласнікі самі вызнача-
юць нормы выпрацоўкі, право-
дзяць працоўнае спаборніцтва,
строга сочыць за дысцыплінай,
самастойна размяркоўваюць
заробленыя грошы, якія па
прапанове вучняў расходую-
цца на экскурсіі ў дру-
гія гарады, набыццё музыч-
ных інструментаў і г. д., а так-
сама пералічваюцца ў Фонд
міру.

У школе ёсць музей, які ўзна-
чаляюць юныя гісторыкі,
працуюць спартыўныя секцыі,
мастацкія калектывы. Нават са-
мыя маленькія — вучні пачат-
ковых класаў — не застаюцца ў
баку ад агульных спраў: вы-
рошчаюць кветкі, «раман-
туюць» кнігі, шэфствуюць над
дзіцячымі садамі.

— Як бачыце, самакіраванне
— гэта канкрэтны від дзейнас-
ці, які дапамагае вучню стаць
гаспадаром школы, — гаворыць
Валянціна Зямскова. — Значэн-
не яго пераацаніць цяжка, та-
му што ўсе мы бачым у сваіх
выхаванцах не проста школь-
нікаў, але і людзей, якія пры-
дуць нам на змену.

Наталля БУЛДЫК.

гарызонты навукі

НЯБАЧНАЯ
АХОВА

Высокаэфектыўны сродак
барацьбы з каларадскім жу-
ком паступіў у распараджэн-
не бульбавадоў Беларусі. Гэ-
та парашок бітаксібацылін,
які складаецца са згубных
для шкодных насякомых ба-
цыл. Ён вынайздзены ва Усе-
саюзным навукова-даслед-
чым інстытуце сельскагаспа-
дарчай мікрабіялогіі, нала-
джана яго вытворчасць на
заводах краіны.

Новы прэпарат зусім бя-
шкодны для чалавека, жывё-
лы і пчол. Ён атрымаў пры-
знанне ў радзе бульбава-
дочных зон краіны, а сёлета яго
ўпершыню пачалі прымяняць
гаспадаркі Гомельскай, Бра-
сцкай і Віцебскай абласцей.

У еўрапейскіх краінах ка-
ларадскі жук хутка распла-
дзіўся таму, што сюды ён
трапіў з Амерыкі без сваіх
ворагаў-насякомых, якія ім

кормяцца, зніжаючы яго
колькасць, а, такім чынам, і
шкоду. Дзейсны заслон суп-
раць гэтага пражэрлівага жу-
ка, здольнага хутка пладзіць
ца, дала хімія, але рэшткі яе
прэпаратаў забруджваюць
глебу. Таму ўсюды ўзмацне-
на пачалі шукаць біялагіч-
ныя спосабы барацьбы. На
Гомельшчыне, напрыклад,
разводзяць курапатак і выпу-
скаюць іх на заражоныя ка-
ларадскім жуком пасевы
бульбы. Птушка хутка рас-
праўляецца са шкоднікамі,
але інкубацыя курапатак
каштуе нядзёшава.

Сібірскія вучоныя выявілі
прасцейшыя грыбы, споры
якіх, трапіўшы разам з кор-
мам у арганізм жука, пачы-
наюць прарастваць і выдзя-
ляць згубны для гэтых шкод-
нікаў яд. Як паказалі право-
дзімыя ва ўмовах Беларусі
на працягу некалькіх гадоў
доследы, баверын знішчае
да 70 працэнтаў каларадскіх
жукоў.

А цяпер для барацьбы з
імі пачалі выкарыстоўваць і
бітаксібацылін.

ЯК КІРАВАЦЬ ЛЮМІНЕСЦЭНЦЫЯЙ

Новы спосаб кіравання
працэсам люмінесцэнцыі
знойдзены вучонымі Інстыту-
та фізікі цвёрдага цела і
паўправаднікоў Акадэміі на-
вук Беларусі. Ён расшырае
перспектывы даследаванняў
ў галіне оптыкі, электронікі і
у некаторых іншых напрам-
ках.

У лабараторыі інстытута
былі праведзены эксперы-
менты з цвёрдымі цэламі,
здольнымі святліцца пад уз-
дзеяннем энергіі лазера. Вуч-
оныя змясцілі іх у магутнае
магнітнае поле. Пасля гэтага

рэчывы рэзка змянілі свае
ўласцівасці: адны разгаралі-
ся яшчэ ярчэй, другія неча-
кана затухалі.

Даследчыкі знайшлі новай
з'яве першае практычнае
прымяненне. Мяняючы на-
пружанасць магнітнага поля,
яны сталі кіраваць люміне-
сцэнцыяй, рэгуляваць расход
светлавой энергіі, яе прамы
пераход у цеплавую. Выву-
чэнне фізічнага механізма
гэтай з'явы дазваляе спадзя-
вацца, што яго вынікі ўвасо-
бяцца ў новыя прыборы і
тэхналагічныя працэсы.

ЗА ЯКАСЦЮ СОЧЫЦЬ ПРЫБОР

Для кантролю якасці звар-
ных злучэнняў у мікраэлек-
троніцы беларускія фізікі
выкарысталі ўласцівасць
электрычнага тока ўтвараць
шум у месцах зваркі права-
доў. Моцна прыварыць пра-
вадок, які ў многа разоў
танчэйшы за чалавечы во-
лас, да маленькага крышта-
ля ўдалася не заўсёды.
Прычына таму — няроўнасць

паверхні крышталю: пад мік-
раскопам яна падобна на
горны масіў. Вучоныя ўста-
навілі чым больш дакладная
кропка сутыкнення, тым мен-
шы такі шум і больш моцнае
зварное злучэнне. Новы пры-
бор пастаянна кантралюе
працэс зваркі і спыняе яе,
як толькі зафіксуе выдатную
якасць.

ЦІ ПАТРЭБЕН ХВОРАМУ КАШАЛЁК?

Імчыцца па вуліцы машына
«хуткай дапамогі». «Саступіце,
саступіце дарогу! — патраба-
ваўна сігналіць яна. Нездзе ў
гваззёры, а можа на вуліцы,
стадыёнае ці ў кінатэатры чакае
яе хворы чалавек. І «хуткая»
спынаецца...

А як жа працуе «хуткая да-
памога»? Колькі каштуе адзін
выклік? Каб адказаць на гэтыя
пытанні, пабываем на Мінскай
станцыі хуткай і неадкладнай
медыцынскай дапамогі.

У пакоях параўнаўча невялі-
кага будынка — воштыныя ме-
дыцынскія работнікі. Амаль
усе яны ўваходзяць у брыгады,
якія спецыялізуецца па роз-
ных захворваннях. Зрэшты,
брыгад на месцы мала, таму
што вельмі многія з іх наста-
яцца на выездзе. Часам за
адну суткі колькасць выклікаў
у Мінску дасягае паўтары ты-
сячы.

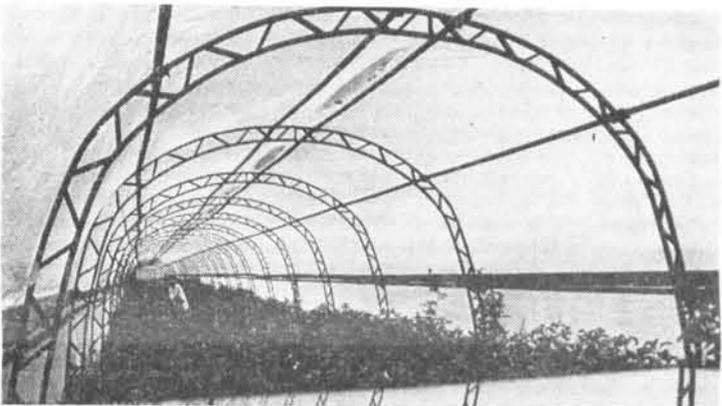
Калі мы набіраем 03, то
трансляем у дыспетчарскую. Па-

ЗАМЕННИК ГРАНИТУ І МАРМУРУ

Радыёактыўнае выпрамень-
ванне прапанавалі выкары-
стаць для атрымання штуч-
нага граніту і мармуру бела-
рускія вучоныя.

Усяго за некалькі секунд
гама- або бэта-прамені вы-
конваюць работу, на якую
прыродзе неабходны тысяча-
годдзі. Пад іх дзеяннем палі-

мерызуючы састаў, якім на-
сычаецца бетонная пліта,
«схопліваецца» з укладзе-
ным на яе паверхні слоem
гранітнай або мармуровай
крошкі. Пасля такой апра-
цоўкі выраб ператвараецца ў
маналіт, падобны да нату-
ральнага аддзелачнага каме-
ня і не ўступае яму па тры-
валасці і прыгажосці.



У Беларусі бульбяное поле займае больш за 800 тысяч гектараў
ворнай зямлі. Вялікі ўклад у павышэнне ўраджайнасці бульбы,
паляпшэнне яе смакавых і іншых якасцей уносяць вучоныя Бела-
рускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства. Гэта ад-
сюль «выйшлі» выдатныя сарты «друга хлеба» — «беларуская
ранняя», «тэмп», «агеньчык». Яны ўстойлівыя да хвароб, вызна-
чаюцца высокім утрыманнем сухіх рэчываў, добрымі смакавымі
якасцямі, прыгодныя да механізаванай уборкі.
Выкарыстанне селекцыянерамі метадаў аздарулення ў лаба-
раторных умовах, даследаванні асаблівасцей кожнага сорта буль-
бы дазволілі атрымаць прыбаўку да ўраджая каля 20 працэнтаў.
Акрамя гэтага, беларускія вучоныя вядуць работу і па селекцыі
іншых культур. Імі, напрыклад, падабраны сарты белакачаннай
капусты ад ранняй да позняй, што дазваляе мець яе круглы год.
НА ЗДЫМКАХ: загадчык аддзела селекцыі доктар сельскагас-
падарчых навук, акадэмік АН БССР, Герой Сацыялістычнай Пра-
цы П. АЛЬСМІК; у летніх парніках паскоранага размнажэння
бульбы.

сем рублёў, а выклік спецыялі-
заванай брыгады — адзіна-
цаць рублёў. Намеснік галоў-
нага ўрача станцыі Віталь Ці-
цішын расказвае:

— У сярэднім за змену адна
брыгада выязджае на васем-
наццаць-дваццаць выклікаў, а
ўсяго брыгад, напрыклад, сё-
ння працуе семдзесят восем.

Семдзесят восем — гэта зна-
чыць у адны суткі дзяржава
расходуе толькі ў Мінску на
выклікі «хуткай дапамогі»
13 338 рублёў (калі браць у
сярэднім кошт аднаго выкліка
дзесяць рублёў, а колькасць
выклікаў адной брыгады за
змену — дзевятнаццаць). А за
«лесня, год?.. Унушалыня ліч-
бы. І ўсё гэта бясплатна для
хворага. І ўсё гэта дзеля таго,
каб мы спакойна працавалі,
адначывалі і былі ўпэўнены,
што калі нас напаткае бяда,
то дапамога прыйдзе абавязко-
ва, свчасова.

А. РАЗАНОВІЧ.

НЕТ на земле человека, который сделал бы столько для счастья людей труда, для освобождения угнетенных и эксплуатируемых во всем мире, как великий Ленин.

Рассказывают, что после заседания VIII Всероссийского съезда Советов, где обсуждался план ГОЭЛРО, нарком иностранных дел Г. Чичерин, выходя из зала, несколько раз повторил латинскую фразу: «Вечный свет». Шедший с ним рядом работник заметил на сей счет:

— Да, электрификация страны — великая вещь.

Георгий Васильевич обернулся к нему и пояснил:

— Нет, я не об этом, а о вечном свете ленинских идей.

Продолжая и творчески развивая марксистское учение, Владимир Ильич раскрыл и обосновал гуманистическое содержание освободительной борьбы рабочего класса, социалистической революции, главной цели в политике Коммунистической партии: благо народа — превыше всего.

В. И. Ленин, определяя цели социалистического производства, указал, что социалистическая революция заменит частную собственность общественной и создаст планомерную организацию общественного производства «для обеспечения полного благосостояния и свободного всестороннего развития всех членов общества». Следовательно, весь смысл политических преобразований Владимир Ильич видел в том, чтобы они служили базой для переворота в быту, для изменения повседневного существования каждого человека. И ленинская партия со дня своего возникновения нацелена на своем знамени: «Все во имя человека, для блага человека».

Объективную возможность осуществления этих целей обеспечила победа Великой Октябрьской социалистической революции, которая установила в нашей стране общественную собственность на средства производства и открыла широкий простор для совершенствования производительной деятельности общества. В. И. Ленин так определил путь Советской страны: «...к светлому будущему коммунистического общества, всеобщего благосостояния и прочного мира», а планы партии как планы «экономического и социального строительства».

Установление общественной собственности на средства производства коренным образом меняет направленность экономического развития. В условиях капитализма движущим мотивом и непосредственной целью производства являются не интересы народа, а получение капиталистами максимума прибыли. С укреплением социалистического производства, с развитием инициативы и творчества масс, которые «будут трудиться теперь на самих себя, на улучшение своей жизни, а не на обогащение помещиков и капиталистов», В. И. Ленин связывал все более полное удовлетворение материальных и культурных потребностей трудящихся. Это было отражено в программе социально-экономических преобразований в стране, выдвинутой после победы Октября. При непосредственном участии Владимира Ильича вслед за первыми декретами о земле и мире были приняты постановления о восьмичасовом рабочем дне, о социальном страховании, об охране здоровья и многие другие. Их цель состояла в том, «чтобы всякий трудящийся тотчас увидел и почувствовал известное улучшение своей жизни». Забота о трудящихся не покидала Владимира Ильича

и в тяжелейшие годы гражданской войны и иностранной интервенции. «В стране, которая разорена», — писал В. И. Ленин, — первая задача — спасти трудящегося. Первая производительная сила всего человечества есть рабочий, трудящийся. Если он выживет, мы все спасем и восстановим».

Разносторонний комплекс мероприятий по улучшению жизненных условий предусматривала программа партии, разработанная В. И. Лениным и принятая в марте 1919 года. «Ввиду тяжелой разрухи, переживаемой страной», — подчеркивала она, — практической цели — немедленно и во что бы то ни стало увеличить количество необходимых для населения продуктов — должно быть под-

лым, уровень народного потребления был ниже, чем перед мировой войной.

В нелегких условиях проходило у нас и становление социализма. Свое восхождение страна начинала с весьма низкого уровня развития экономики, унаследованного от царской России. Достаточно сказать, что в 1913 году национальный доход России в сопоставимых ценах составлял 43 доллара на одного жителя, в то время как в США — 351 доллар. Пришлось преодолевать вековую отсталость, создавать могучую индустрию, перестраивать сельское хозяйство, ликвидировать неграмотность. Нужно еще учитывать, что строительство социализма проходило в одной, отдельно взятой стране, а это отвлека-

лось — в 2,3 раза. В 3,9 раза возросло производство промышленных предметов потребления на душу населения.

Ныне, когда в СССР построено и успешно развивается зрелое социалистическое общество, КПСС добивается более высокого всестороннего подъема благосостояния советского народа. Реально повышаются доходы населения, увеличивается производство товаров народного потребления и улучшается их качество, в широких масштабах ведется жилищное строительство, растет уровень сферы услуг, улучшаются условия труда и быта советских людей — словом, предусматривается все, что содействует всестороннему и гармоничному развитию каждого человека.

В нашей республике реальные доходы на душу населения возросли в 1979 году на 4 процента, а за 1976—1979 годы — на 16 процентов. За четыре года десятой пятилетки построено 16,7 миллиона квадратных метров жилья: улучшил свои жилищные условия почти каждый шестой житель республики.

Важным источником роста реальных доходов населения являются общественные фонды потребления, наличие которых вызывается объективными условиями и требованиями социализма. Ведь распределение по труду на первой фазе коммунизма не дает и не может обеспечить полного равенства в удовлетворении потребностей каждого труженика. «В самом деле», — писал В. И. Ленин, — каждый получает, отработав равную с другими долю общественного продукта... А между тем отдельные люди не равны: один сильнее, другой слабее; один женат, другой нет, у одного больше детей, у другого меньше и т. д. ...Справедливости и равенства, следовательно, первая фаза коммунизма дать еще не может: различия в богатстве останутся и различия несправедливые, но невозможна будет эксплуатация человека человеком».

Общественные фонды потребления несколько выравнивают положение трудящихся, позволяют всем гражданам многими благами пользоваться в равной мере. Бесплатное образование, медицинское обслуживание, охрана материнства и младенчества, самая низкая в мире квартирная плата, материальное обеспечение в старости, стипендия учащейся молодежи и многие другие услуги — все эти выплаты из общественных фондов потребления являются весомой прибавкой к трудовым доходам семей рабочих, колхозников и служащих. Вот только несколько цифр по нашей республике. За последние четыре года в Белоруссии общественные фонды потребления возросли на 25 процентов. Оплаты и льготы, получаемые трудящимися республики из этого источника, достигли 3,7 миллиарда рублей за 4 года десятой пятилетки и составили 386 рублей на человека в 1979 году.

Так подтверждается сущность и социальная природа социализма, его перспективность. Это и доказательство того, что социализм обеспечивает людям максимум удобств, наиболее высокую степень удовлетворения жизненных потребностей, все необходимые условия для физического и духовного развития личности.

Курс нашей партии на повышение благосостояния народа — это курс, освещаемый светом ленинских идей. И этот свет — как путеводная звезда в нашем движении вперед.

Владимир БЕЛЯВЦЕВ,
кандидат исторических наук.

В. И. ЛЕНИН: «ПЕРВАЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНАЯ СИЛА ВСЕГО ЧЕЛОВЕЧЕСТВА ЕСТЬ РАБОЧИЙ, ТРУДЯЩИЙСЯ»



ВЕЧНЫЙ СВЕТ

ЛЕНИНСКИХ ИДЕЙ

чино все остальное». Одновременно намечались конкретные меры по развитию народного просвещения, здравоохранения, охраны труда, улучшению жилищных условий и социального обеспечения.

Различные исторические документы донесли до нынешнего поколения трогательное личное внимание В. И. Ленина к судьбе трудящегося человека, его сердечное участие, заботу об обеспечении честных тружеников и защитников Советской власти всем необходимым. Владимир Ильич вникал во все детали снабжения населения хлебом и другими продуктами, топливом. Как свидетельствуют очевидцы, он требовал доставки к нему регулярной информации и необходимых материалов по продовольственному делу утром и вечером. М. Гляссер пишет, что В. И. Ленин работал так, «как будто за каждый пуд хлеба и за вагон дров, застрявшие в пути по вине чьей-нибудь халатности, он сам лично отвечал, и требовал того же от других...» Владимир Ильич даже составил образец, по которому должны были поступать к нему сведения ежедневно к 12 часам. Сведения должны были давать ответ на такие вопросы: 1) находится вагон хлеба к такому-то числу; 2) прибыло за сегодня; 3) находится в пути на расстоянии не свыше 100 верст от Петрограда; 4) на расстоянии 100—300 верст от Петрограда; 5) на расстоянии 300—1000 верст от Петрограда.

Реализовывать преимущества новой социальной системы приходилось в сложных условиях. Много сил отнимала борьба с внешними врагами, внутренней контрреволюцией, восстановление разрушенного хозяйства. Поэтому материальное положение трудящихся в первые годы Советской власти было тяже-

ло значительные силы и средства на обеспечение надежной обороноспособности.

В силу этих конкретно-исторических причин проведение политики Коммунистической партии в области повышения жизненного уровня трудящихся наталкивалось на большие трудности, возможности роста народного благосостояния были ограничены. Однако партия умело организовывала и направляла усилия трудящихся на осуществление основной цели социалистического производства. Политика «военного коммунизма» и новая экономическая политика, индустриализация страны и коллективизация сельского хозяйства, культурная революция и решение национального вопроса — вот те наиболее эффективные и научно обоснованные пути, выдвинутые партией в соответствии с ленинскими предначертаниями, которые в конечном итоге и обеспечивали выполнение главной задачи — улучшение жизни трудящихся, более полное удовлетворение их материальных и духовных потребностей.

С ростом социалистического хозяйства, умножением общественного богатства все более расширялись возможности неуклонного подъема народного благосостояния. Построение социализма создало необходимые социальные и материальные гарантии всеобщего воплощения принципа: от каждого по способностям — каждому по труду. За годы довоенных пятилеток реальные доходы в стране на душу населения увеличились в 1,3 раза. По сравнению с 1913 годом реальные доходы рабочих промышленности и строительства с учетом ликвидации безработицы и сокращения рабочего дня увеличились в среднем на одного работающего в 2,7 раза, а кре-



Новы санаторый-прафілакторый размясціўся на маляўнічым беразе ракі Лавы каля Магілёва. Тут адпачываюць працаўнікі цеплаэлектрацэнтралі, упраўлення бытавога абслугоўвання і дарожнага будаўнічага ўпраўлення, якія прыязджаюць з абласнога цэнтру.

НА ЗДЫМКУ: новы санаторый-прафілакторый.

НА ЗЯМЛІ БАЦОКЕУ

«Я ПРЫЕХАЎ ДАМОЎ...»

Сярод іншых нашых суайчыннікаў, якія прыязджалі ў госці на Драгічыншчыну з Канады, Аўстраліі, Англіі і іншых капіталістычных краін і з якімі мне даводзілася сустракацца, мой сённяшні субяседак вылучаўся нейкай непадкупнай прастамай і сціпласцю, жаданнем надзяліцца сваімі думкамі, умелым лагічна асэнсоўваць факты і параўноўваць іх.

З госцем з Канады мы сустраліся ў доме Івана Замкаўца, які жыве ў вёсцы Гутава. За вокнамі была вясяна, у садзе гаспадара дома цвілі слівы і вішні, а нетарокая размова перанасіла нас у далёкую Канаду, дзе больш пяцідзясяці гадоў пражаў Карп Замкавец.

Мужчыны, якія шмат па-

бачылі на сваім вяку, сядзелі побач і ў размове дапаўнялі адзін аднаго. У іх лёсе многа агульнага. Пра іх можна сказаць, што на працягу некалькіх дзесяткаў гадоў жылі аднолькава.

Нарадзіўся амаль у адзін год. У адной вёсцы правялі сваё дзяцінства, разам пазналі кароў, затым хадзілі за плугам, вучыліся касіць і складваць балотнае сена ў стагі. Аднолькава перажывалі голад і нястачу. На гэтай прычыне, пасталеўшы, выехалі ў пошука лепшай долі ў далёкую Канаду.

Іван Захаравіч доўга не затрымаўся на чужыне. Адразу зразумеў памылковы сэнс той прымаўкі, у якой гаворыцца: дзе хлеб, там і радзіма. Падсабраўшы кры-

ху грошай, ён такім жа бедняком, як і некалькі гадоў назад, калі пакідаў родную вёску, вярнуўся ў Гутава.

Паддаўшыся агітацыі вербаўшчыкоў, яшчэ ў некалькі гадоў заключыў кантракт Карп Замкавец.

Успамінаючы пра гэты ўчынак, госць з Канады толькі ўздыхае:

— Эх, Іван, Іван. Шчаслівы ты, што вярнуўся на Радзіму.

Цяпер Карп Дамітрыевіч набыў у асабістае карыстанне і апрацоўвае некалькі дзесяткаў гектараў зямлі. А да гэтага дзе толькі не даводзілася яму працаваць! Ён нарыхтоўваў драўніну, якую закупаўлі капіталісты Злучаных Штатаў Амерыкі, быў

«НАША ЦЕЛЬ — КОНСТРУКТИВНЫЙ ДИАЛОГ»

Беседа корреспондента АПН с председателем ЦК профсоюза рабочих автотранспорта и шоссейных дорог СССР Львом ЯКОВЛЕВИЧЕМ.

— Со времени Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе прошло пять лет. Как складывался дух Хельсинки на международных контактах вашего профсоюза?

— В результате улучшения политического климата в Европе и во всем мире эти контакты, естественно, активизировались. За минувшие пять лет мы установили дополнительные связи с 15 родственными профобъединениями Бельгии, Португалии, Испании, Турции, Сенегала, Гайаны, Коста-Рики и сегодня поддерживаем дружественные контакты с 164 профсоюзами 70 стран, а также с пятью международными организациями.

— Что дают такие связи?

— Прежде всего они способствуют упрочению мира и взаимопонимания между народами. Это мнение разделяют и наши партнеры, в частности мой коллега, генеральный секретарь профсоюза транспортных и квалифицированных рабочих Великобритании М. Эванс.

Кроме того, в процессе контактов мы обмениваемся опытом по профессиональным вопросам. Речь, в частности, идет об улучшении условий труда водителей грузовиков и автобусов, авторемонтников и диспетчеров, строителей и обслуживающего персонала автодорог. В решении этих вопросов профорганизациям разных стран есть чему поучиться друг у друга.

Мы, скажем, высоко ценим достижения англичан в подготовке водителей и автомехаников в учебном центре «Мотек» Ливингстона, финских коллег — в организации отдыха водителей в автобусном парке Хельсинки и грузовом автохозяйстве фирмы «Линя-Кульетус ОУ» в Тампере, опыт японской компании «Ниппон-Экспресс» по использованию автоматизированной системы управления перевозками и т. д.

В свою очередь интерес за рубежом вызывают организация работы советского автотранспорта, роль нашего профсоюза в решении производственных вопросов. Например, с представителями Автономного управления автотранспорта Парижа мы провели в прошлом году в Москве «круглый стол» по вопросам охраны труда и безопасности движения, под-

готовки водительских кадров у нас в стране. В Болгарии внедряется советский метод бригадного подряда, в ГДР и ЧССР — наш опыт организации комплексного соревнования между автоводителями, железнодорожниками и моряками.

— Совещание в Хельсинки, как известно, придало новый импульс международной торговле, в результате чего возросли и автомобильные грузоперевозки. Какие проблемы в этой связи встали перед профсоюзами автотранспортников?

— Рост объема международных автомобильных грузоперевозок — процесс, несомненно, положительный. Вместе с тем он усугубил ряд негативных особенностей в работе водителей. И без того непростые условия их труда усложнились проблемой заправки топливом, вызванной энергетическим кризисом в некоторых западноевропейских странах, ужесточением таможенных формальностей. Во многом эти сложности связаны с отсутствием единого международного законодательства по дорожному транспорту, неоправданной интенсификацией труда водителей, которую практикуют отдельные предприниматели и фирмы.

Сдвиги в решении многих из этих проблем удалась благодаря совместным усилиям профсоюзов различной ориентации. Выработав по ряду позиций общую платформу на своем I Европейском семинаре (Москва, 1977 г.), созданном по инициативе нашего профсоюза, они добились на 65-й сессии Генеральной конференции МОТ (Женева, 1979 г.) принятия новой Конвенции и Рекомендации «О часах работы и периодах отдыха на дорожном транспорте». А на II Европейском семинаре (Ливингстон, декабрь 1979 г.) профсоюзы дорожного транспорта выдвинули в заключительном документе более жесткие требования к предпринимателям и правительствам.

Участвуя в этих форумах, наш профсоюз способствовал, в частности, решению и тех проблем, с которыми сами советские водители не сталкиваются. Мы, например, настоятельно добивались, чтобы в основу Конвенции были положены более прогрессивные нормы, действующие в СССР. В частности, по советскому законодательству о труде рабочий день водителей составляет 7 часов при шестидневной рабочей неде-

ле или 8 часов при пятидневной, то есть не более 41 часа в неделю, а оплачиваемый отпуск — не менее 27 рабочих дней. Водителям на дальних рейсах предоставляется 10-минутный отдых после первых трех часов вождения, а в последующем — через каждые два часа. С учетом специфики международных рейсов предлагалось также ограничить максимальный предел вождения 8 часами в день.

Добавлю, что на II Европейском семинаре мы внесли предложение выработать специальную Конвенцию о международных автоперевозках, усилить контроль за графиками движения по территории иностранных государств, создать хотя бы минимум комфорта на рабочих местах водителей и т. д.

— Профессиональные союзы, как самые массовые организации трудящихся, призваны способствовать разрядке и укреплению мира. Каков вклад вашего профсоюза в этот процесс?

— Выражая волю 3,5 миллиона советских автотранспортников, наш профсоюз всегда активно поддерживал и поддерживает акции, способствующие разрядке.

Поддержав вместе со всеми трудящимися СССР советские инициативы по укреплению военной разрядки в Европе, наш профсоюз обратился к руководству родственных профсоюзов Бельгии и Великобритании с предложением о совместных акциях в этом направлении. Эти инициативы были с пониманием восприняты и руководством профсоюза работников общественного обслуживания и транспорта ФРГ.

К сожалению, поиск конструктивного диалога между профсоюзами различной ориентации нередко затрудняется из-за вмешательства реакционных политических сил. Так, недавно австралийское правительство под надуманным предлогом о «советской агрессии в Афганистане» отказало во въездных визах нашей делегации, приглашенной профсоюзом транспортных рабочих Австралии. Но мы уверены, что эти трудности носят временный характер. Никакие надуманные антисоветские мифы не в силах остановить процесс расширения сотрудничества профессиональных союзов разных стран в духе Хельсинки.

Беседа вел Анатолий СМЕРНОВ.

чыгуначікам, асвоіў прафесію каменячога.

— Я цяпер лічуся фермерам, але не падумаіце, што маё жыццё і жыццё падобных мне такое ўжо лёгкае і салодкае. Працаваць даводзіцца шмат. А калі ўбярэм ураджай і падсумуем нашы расходы і даходы, бачым, што радавацца няма чаму, — расказвае Карп Дзмітрыевіч.

У мяне дзве дарослыя дачкі і сын. І калі б хапала грошай, то ў першую чаргу я дапамог бы ім набыць свае ўласныя кватэры.

Сумленнай працай набыць тысячы і мільёны долараў у нашай краіне проста немагчыма. Прывяду такі прыклад. Не так даўно на адной з чыгуначных станцый Канады пацярпеў крушэнне поезд. У саставе былі і цыстэрны з гаручым. На месца здарэння была выклікана пажарная каманда. Зб гадзін пажарнікі змагаліся з агнём. Калі ж

адважым хлопцам спатрэбілася адпачыць, то адзін з уладальнікаў гасцініцы заявіў ім:

— Па 31 долару з кожнага.

На здзіўленыя погляды пажарнікаў ён дадаў:

— Герой героем, а долары давай.

Карп Дзмітрыевіч пазнаёміўся з жыццём былых аднавяскоўцаў. Ён пабываў на калгасным двары, заходзіў у гасці да сваіх аднагодкаў. Усюды яго здзіўлялі прыемныя змены, што адбыліся ў вёсцы. Такого гасця (ды не толькі ён) і не ўяўляў, пакуль усё не ўбачыў сваімі вачыма.

Яго, канадскага фермера, цікавіла ўсё, што датычыцца развіцця нашай сельскай гаспадаркі. Ён пытаў у спецыялістаў пра прымяненне арганічных і мінеральных угнаенняў, цікавіўся сістэмай аплатаў працы калгаснікаў і г. д.

Карп Дзмітрыевіч з радас-

цю адзначыў, што ў гаспадарцы пры дапамозе тэхнікі, удасканалення арганізацыі працы зроблены даходнымі ўсе галіны. Так, напрыклад, у мінулым годзе толькі ад рэалізацыі прадукцыі жывёлагадоўлі чысты прыбытак калгаса склаў 418,5 тысячы рублёў.

Наш суайчыннік убачыў, што ў вёсцы многа будуюць. Яго здзівіў той факт, што за кошт гаспадаркі ўзводзяцца не толькі жывёлагадоўчыя і іншыя памяшканні, але і новыя дамы для калгаснікаў. У вёсцы за апошнія гады з'явіліся новыя вуліцы, на якіх пабудавалі свае дамы многія хлебарабы калгаса «Сцяг Леніна».

— Я прыехаў да сябе дамоў і пчаслівы, што ў маім доме, на маёй Радзіме, такі зайдзросны парадак, што тут добра жывецца людзям. Дарэчыце і шануйце такое жыццё!

С. МІХАЕВІЧ.

ЭКСПОРТНЫЕ поставки Советским Союзом природного газа в страны Западной Европы в 1980 году возрастут почти на 20 процентов. К примеру, французские потребители теперь будут ежегодно получать из СССР около четырех миллиардов кубических метров природного газа. Это предусмотрено специальным контрактом, рассчитанным на период до 2000 года, — говорит Степан Дерезов, заместитель министра газовой промышленности СССР. — Французские деловые круги предоставили нам крупный кредит, в счет которого обязались поставлять оборудование, материалы и трубы для ускоренного освоения газовых месторождений в северо-восточных районах СССР. А советский газ поступает нашему партнеру в счет погашения кредитов.

Выгоды, которые несет с собой долговременное, крупномасштабное сотрудничество с Советским Союзом, все в большей степени осознают многие западноевропейские страны. Характерным примером в этом отношении может служить опыт делового сотрудничества с Федеративной Республикой Германии. Уже сейчас около 20 процентов своих потребностей в природном газе она удовлетворяет за счет поставок из Советского Союза. В нынешнем году количество импортируемого из СССР газа возрастет еще на 10 процентов и составит около 11 миллиардов кубических метров. По единодушной оценке экспертов, снабжение советским газом позволит значительно улучшить топливно-энергетический баланс ФРГ, где потребность в этом прогрессивном виде топлива и ценном химическом сырье непрерывно возрастает.

СТАБИЛЬНОСТЬ И ЕМКОСТЬ СОВЕТСКОГО РЫНКА

ГАЗОВЫЕ МАГИСТРАЛИ СОТРУДНИЧЕСТВА

Деловые круги на Западе научились ценить стабильность и емкость советского рынка, особенно в то время, когда из-за экономического спада перспективы сбыта промышленной продукции в капиталистических странах становятся все более неопределенными, — отмечает Степан Дерезов.

Это мнение советского специалиста находит подтверждение и в высказываниях западных промышленников. Выполнение советских заказов, заявил, например, И. ван Беверн, председатель правления западногерманской фирмы «Маннесман экспорт», идет на пользу экономике ФРГ, дает работу тысячам людей. Сотрудничество с СССР в наших интересах.

Так, например, для производства труб большого диаметра западногерманские фирмы построили в Мюльгейме завод, на котором работают 9 тысяч человек. Вынужденное прекращение поставок, по мнению генерального уполномоченного «Маннесмана» Фридриха Шундера, повлекло бы за собой серьезные последствия: «При всеобщем эмбарго мы лишились бы важнейшего из мировых рынков. Результатом было бы не только сокращение занятости, но и безжалостная конкурентная борьба на оставшихся рынках сбыта».

Заключение капиталистическими странами Европы с Советским Союзом долгосрочных, рассчитанных на несколько десятилетий соглашений явилось прямым результатом процесса разрядки международной напряженности, улучшения политического климата на континенте, считает Степан Дерезов.

— Неудивительно поэтому, — говорит он, — что наступление администрации Картера на политику разрядки, призыв к ограничению экономических связей с СССР не находит поддержки у наших западноевропейских партнеров. Они отдают себе отчет в том, что свертывание благотворно развивающихся хозяйственных связей с СССР нанесло бы ущерб прежде всего западноевропейской экономике.

Здесь надо иметь в виду еще одно обстоятельство, — напоминает заместитель министра, — особенности экспорта. Поставки, скажем, зерна можно возобновить в любой момент, а при долгосрочных сделках, какими являются наши контракты, это исключено.

В свое время «Маннесман», проявив реализм и деловую сметку, выступил пионером в новой форме делового сотрудничества между двумя странами: в 1970 году на основе долгосрочных кредитов, предоставленных Советскому Союзу банковскими кругами, концерн заключил крупнейшую сделку на поставку в СССР 1,2 миллиона тонн труб большого диаметра. В свою очередь Советский Союз взял на себя обязательство в счет оплаты этих поставок в рамках двадцатилетнего контракта экспортировать в ФРГ природный газ. Затем были заключены дополнительные крупные сделки. Совсем недавно обе стороны отметили примечательное событие: поставку в СССР шестимиллионной тонны труб, изготовленной в ФРГ.

— Не следует забывать и уроков истории, — считает С. Дерезов. — В период «холодной войны» блок НАТО пытался прибегнуть к экономической блокаде Советского Союза, наложив, в частности, эмбарго на вывоз труб. Результат всем хорошо известен: наши планы по освоению новых нефтяных и газовых месторождений от этого не пострадали. Мы нашли возможность увеличить производство собственных труб. Примечательно, тот же Шундер полагает, что концерн сегодня мог бы продавать СССР гораздо больше труб, не будь тогда эмбарго.

Разумеется, строя свои планы, — замечает С. Дерезов, — СССР учитывает возможность использования выгод международного разделения труда как одно из важных средств повышения эффективности народного хозяйства, ускорения темпов научно-технического прогресса. Однако было бы наивным полагать, что мы не в состоянии своими силами и в содружестве со странами-членами СЭВ справиться с задачей наращивания газового потенциала СССР.

(АПН).

«ЖЫЦЦЁ, ЯК ГЛЯНЕСЬ, РОЗНАЕ ПАЎСЮЛЬ, І ХЛЕБ ЧУЖЫ ЗА СВОЙ НЕ САЛАДЗЕЙ»

ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎСКАЙ ПРЫЦЯЖЭННЕ

Зборнік вершаў Лявона Яўменава «Мастацкая літаратура» выдала сёлета у серыі «Першая кніга паэта». Але перад гэтым у аўтара было некалькі кніг па праблемах сучаснай філасофіі. Ён доктар філасофскіх навук, прафесар. Лявон Яўменаў шмат гадоў працаваў за мяжой — у Канадзе, у Францыі. Таму ў яго вершах ёсць асэнсаванне жыцця людзей у розных краінах, пры розным сацыяльным ладу, а шчылівая туга па Беларусі спалучаецца з глыбокай удзячнасцю і любоўю да свайго народа.

Гутарку з Лявоном ЯўМЕНАВЫМ вядзе пісьменнік Яўген ЛЕЦКА.

— Лявон Фёдаравіч, хацела б спачатку даведацца, калі ў вас узнікла душэўная патрэба ў паэтычным самавыяўленні?

— Даўно і, лічу, традыцыйна. Гадаваўся я ў далёкім сяле і мястэчку Хоцімск, на Магілёўшчыне. Мая бабуля Еўдакія Прохараўна ведала шмат народных песень, прыпевак, казак, легенд і нават пародны на некаторыя тэксты Бібліі. Таму я з маленства адчуў вялікую сілу народнай паэтычнай творчасці. Маці, настаўніца, навучыла мяне разумець і любіць паэзію Багушэвіча, Багдановіча, Коласа, Купалы, Труса, творчасць вялікіх рускіх паэтаў.

Да таго ж мае блізкія і знаёмыя захапляліся паэзіяй Аркадзя Куляшова, вялікага сына нашай сціплай Хоцімшчыны. Менавіта пад уплывам яго паэзіі пачаліся мае першыя, яшчэ дзіцячыя пробы п'яра. І, нарэшце, другая «малая радзіма», родны край жонкі, дзіўны прыёманскі край, сапраўдны помнік старажытнай і навейшай гісторыі, вёска Магілёна і яе наваколле з маленькаю лясной вёскай па імені Куль, цудоўныя людзі, вясковыя цёткі і дзядзькі, іх неверагодна прыгожая беларуская мова — менавіта тут, пачынаючы з 1956 года і аж дагэтуль, адбываюцца мае не вельмі частыя, але пастаянныя выходы на сцяжны паэзіі.

— Асабіста мяне, як ураджэнца Навагрудчыны, зацікавіў ваш верш «Свіцязянка». Вы не толькі здолелі намаляваць жыццё і прывабны вобраз дзяўчыны — свіцязяніцы, але нават перадаеце дыялектнае асаблівасці нашай мовы з характэрным для яе вымаўленнем на «о» — «та-о, ма-о». Скажыце, калі ласка, ці лёгка вам здыць са старажытнага і маляўнічага навагрудскага крэм, ці гэта, калі можна так сказаць, паэтычнае прыцягненне на адлегласці?

— Зацікавіўся я ўпершыню Навагрудчынай, уведаўшы некаторыя дэталі гісторыі вёскі Магілёна. Напрыклад, бітва

1284 года ля Магілёна, па сутнасці з татара-манголамі, якіх было каля 10 тысяч. Я кажу «па сутнасці», бо фармальна паход узначальваў васалы Залатой Арды, тры паўднёварускія князі. Бітва скончылася поўным разгромам самага далёкага паходу на захад татара-манголаў. Відаць, помнячы гэта, больш ніколі яны не прыходзілі на землі беларусаў. Узначальваў абаронцаў князь навагрудскі Рынгалд.

Карацей кажучы, з аднаго боку — гісторыя, з другога — паэзія, у першую чаргу паэзія Адама Міцкевіча — вось што прывяло аднойчы мяне на свіцязянскую, навагрудскую зямлю. Пасля таго ўзнікла сапраўдная духоўная патрэба час ад часу наведваць гэты дзіўны край. Такім чынам «Свіцязянка», некаторыя іншыя вершы, як, дарэчы, і мае філасофскія кнігі, зачыналіся на Свіцязі.

— Я называю для чытачоў «Голасу Радзімы» вашы навуковыя даследаванні: «Дыялектыка і рэвалюцыя», «Ленінізм і сучасная ідэалагічная барацьба», «Філасофія антымарксізму і дыялектыка». Дарэчы, як вы сумаючаце філасофію і паэзію?

— Некаторыя лічаць філасофію і паэзію антыподамі. Гэта не так. Па-першае, гістарычна некалі і адно, і другое было адзіным і непадзельным здабыткам чалавечага духу. У адной асобе ўвасабляліся і філосаф, і паэт.

Карацей кажучы, я імкнуся, каб у філасофскіх трацах білася жывое пачуццё, а ў паэтычных радках свяцілася філасофская думка. Імкнуся... Бо гэта вельмі тонкі і складаны працэс, які не заўсёды ўдаецца.

— Лявон Фёдаравіч, вы доўгі працяглы час жылі, вучыліся і працавалі за мяжой. Якія самыя моцныя ўражанні засталіся ад гэтых гадоў?

— Самае моцнае і ўстойлівае ўражанне — гэта «зямлі бацькоўскай прыцягненне», як вельмі трапна значае ў рэцэнзіі на мой зборнік «Чужая планета» Пятрусь Макаль. Знаёмства з рознымі краінамі, народамі, культурамі, мовамі выклікае пачуццё паглыбленай любові і павагі да свайго народа, пачуццё горадасці за здабыткі савецкага ладу.

— У вас, зразумела, было шмат цікавых сустрэч за мяжой?

— Так. У час стажыроўкі ў Сарбоне я слухаў лекцыі такіх вядомых буржуазных філосафаў і сацыялагаў сучаснай Францыі, як Раймон Арон і Жорж Гурвіч. З апошнім быў добра знаёмы. Выехаў ён у Заходнюю Еўропу з Савецкай

Расіі недзе ў трыццатыя гады, таму больш за іншых цікавіўся нашым жыццём (як і яго жонка, яна паходзіць з беларускіх Самахвалавічаў).

У тыя стажорскія гады, будучы ўжо кандыдатам філасофскіх навук, я многа вандраваў па запрашэннях арганізацыі Францыя — СССР і універсітэтаў Францыі. Як правіла, выступаў з лекцыямі аб нашым жыцці. Наведаў Бардо, Манпелье, Страсбург, Анесі, Кан, Грэнобль. Гэта заўсёды былі вельмі напружаныя і цікавыя сустрэчы, якія шырока рэкламаваліся і нязменна збіралі вялікую колькасць слухачоў. Вось, напрыклад, выступленне ў горадзе Анесі, у Французскіх Альпах, сабрала каля 600 чалавек. Мінут сорак я гаварыў сам. Потым каля трох гадзін запар адказваў на пытанні.

Запомнілася мне выступленне з лекцыямі ў Страсбургскім універсітэце. За дзень да выступлення раптам «высветлілася», што ў сетцы вучэбных гадзін няма ніводнага вольнага месца. Мяне папярэдзілі, што калі хто-небудзь не аддаць свае гадзіны з раскладу заняткаў, лекцыі мае не адбудуцца. Нечакана для ўсіх і для мяне асабліва прапанаваў свае гадзіны вядучы ў былым ідэалаг КПФ, выключаны з яе радыё за рэвізіянізм, Анры Лефеур. У перапоўненай зале, дзе сядзелі і ў праходах, і вакол стала прэзідыума, і ля кафедры, з якой я гаварыў пяць гадзін з нечым без перапынку, прайшлі гэтыя дзве лекцыі і адказы на пытанні. Такой вялікай была цікавасць студэнтаў і выкладчыкаў да савецкага чалавек, савецкага філосафа, да праблем нашага жыцця.

У гэтыя гады пазнаёміўся я з пісьменнікамі Гамарам, Абрамам, вельмі цікавай паэтэсай Андрэ Барэ, многімі іншымі пісьменнікамі, тэатральнымі дзеячамі, мастакамі. Шмат незабыўных сустрэч адбылося ў мяне з палымным трыбунам, ветэранам КПФ, сакратаром яе ЦК і членам бюро Жакам Дзюкло. Зараз як сведчанне гэтых сустрэч у маёй бібліятэцы стаіць вялікая колькасць выдадзеных ім, пачынаючы з 1963 года, і дасланых мне ў Мінск кніг з цёплымі, шчырымі надпісамі. У гады работы ў сакратарыяце ЮНЕСКА лёс звёў мяне з французскай мастацкай Надзеяй Хадасевіч-Лежэ, беларускай па паходжанню. Мацней за ўсё мяне ўразілі не страчаны больш чым за паўстагоддзя моцны беларускі акцэнт яе рускай мовы, веданне неверагоднай коль-

касці беларускіх прыпевак, прыпевак, песень, яе прызнанні ў тым, што больш дарагога, як культура роднага народа, у яе нічога няма і не будзе, і самае галоўнае — вельмі моцны дух вернасці ідэалам Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, вялікага Леніна, дух непадробнай павагі да практычнай дзейнасці КПСС і Савецкага ўрада.

Працуючы спецыялістам па праграмах міру, правоў чалавека, этыкі і эстэтыкі ва ўмовах навукова-тэхнічнай рэвалюцыі ў аддзеле філасофіі дэпартаменту сацыяльных, гуманітарных навук і культуры ЮНЕСКА, прыязджаючы на яе Генеральны канферэнцыі ў складзе дэлегацыі БССР, я сустракаўся з дыпламатамі, філосафамі, сацыялагамі, культуролагамі, дзеячамі культур розных краін. Было таксама шмат сустрэч з працоўнымі людзьмі.

— Сярод іх былі і нашы суайчыннікі?

— Так, змушаныя ў розны час і па розных абставінах пакінуць родную зямлю і родны народ. Маючы і дах над галавой, часам даволі моцны, пэўны дастатак, пусціўшы карані свае ў чужую зямлю, яны ўсёроўна выглядалі няшчаснымі, з морам суму ў вачах па далёкай Радзіме, па мове бацькоў... Аб гэтым ідзе гаворка ў многіх маіх вершах, у тым ліку «Тавэрны Канады», «Скуголяць вятры нецвяроза...», «Неба надзеі і іншых.

— Многія вашы «замежныя» вершы працятны не проста сумам па роднай зямлі — гэта сапраўдная настальгія, вы настольківа паказваеце заходні свет як свет сацыяльнага і маральнага адчування, як чужую зямлю, як чужую планету. А ці засталіся ў вашай свядомасці светлыя, радасныя, пазітыўныя ўражанні і пачуцці?

— Вядома, я сустрэў сярод людзей шмат прыгожага і добрага і не раз быў у сапраўдным палоне характа і дабрыні, сустракаючыся са з'явамі, якія нязменна выклікалі пачуцці і суперажывання, і павагі. Гэта няцяжка ўбачыць у такіх вершах, як «Мамачка» «Ціхая споведзь».

— Радкамі з верша «Ціхая споведзь», вельмі тонкімі, настраўвамі, я хацеў бы завяршыць нашу гаворку:

Імкне душа збалелая
Туды,
У родны край
Задумлівых бароў,
Дзе стынуць
Раніцы маёй сляды
На цёплым попеле
Шляхоў.

Лявон ЯўМЕНАУ.

ТАВЕРНЫ
КАНАДЫ

Дымам

Жывому на згубу
Сонца зацягнута чыстае —
Заводы кукішы трубаў
Сунуць у неба імжыстае.

Брагаю пахне гуллівай
Навокал ад вёсен да восені,
Рэкамі п'янае піва
Гоняць буржуйі Молсаны.

Тут скрозь па рагах усіх вуліц
Дзверы, як сківіцы, клацаюць,
Гудуць тавэрны, як вуллі,
Гуляе п'яная брацця.

Яе бурдзюкі тугія
Лёгка прымаюць па дзюжыне,
Галовы, бы кадкі пустыя,
Смокчуць сігары дужыя.

Рагочуць,
Равуць,
Канючаць,
Заўжды на прыстойнае сціплыя,
Усе ў шчацінні дрымуцым
Раты
Галасамі асіплымі.

Падчас паміж стоек і бочак
Гаёў беларускіх моваю
Зацягне: «...зьялены дубочак...»
Нехта з тугой палыноваю...

Забегчы памяць паспела
У п'яна-самотнае мроіва:
Матуля ў хусцінцы белай,
Буслы па-над родным Лоевам...

Піўныя краны пыхліва
Шыпяць і плююцца
злосныя, —

Чыстае золата з піва
Гоняць буржуйі Молсаны.

Завулкі і вулкі гора
І безнадзейнасці сталае
Глядзяць нецвяроза на горад
«Ільвамі» і «Сенегаламі».

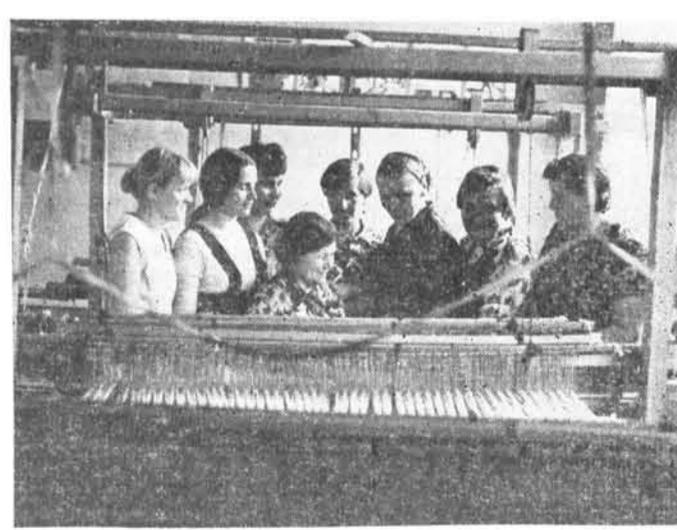
РАЗВІТАННЕ

(З «Канадскага сшытка»)

Бязрозкі дрыжаць сіратліва,
З дакорам ківаюць ціха:
Ляціш па якое дзіва
І на якое ліха!..

Сэрца шчыміць балюча,
Смуга засцілае вочы, —
Ад роднай зямлі гаючай
Яно адрывацца не хоча...

Птушкі
Лятуць дадому,
А я лячу
На чужыну, —
Наперадзе
Свет незнаёмы,
А за спіною — Айчына.



Сёння мы заканчваем расказ пра івянецкіх майстроў, якія праславілі сваімі вырабамі невялікі беларускі горад. Ткачыкі... Іх праца была неабходна людзям у старажытныя часы, без яе не абыздешся і зараз. Ткацтвам у Івянцы займаліся на працягу

ўсёй яго гісторыі. У дамацкае апраналіся. Адзенне аздаблялася вышыўкай, тканымі ўзорамі. На падставе багатых традыцый мінулага расквітнела мастацтва івянецкіх майстроў і ў нашы дні. Чаго толькі не вырабляюць зараз на івянецкай фабрыцы, у цэху мастацкай вы-

шыўкі — ручнікі і пакрывалы, сурвэткі і абрусы, маляўнічыя кофты, кашулі і нацыянальнае адзенне.

НА ЗДЫМКАХ: сёстры Марыя САСОНКА і Яніна ЮХНЕВІЧ — патомныя ткачыкі; сёння на фабрыцы працуюць та-

кія сталыя майстрыхі, як Ванда ЗАСІМ КРЭУСКАЯ [здымак справа], і зусім маладыя дзючаты, якія толькі авалодваюць ткацкай справай [здымак у цэнтры].

Фота Я. КАЗЮЛІ.

АД БРЭСТА ДА ЧАРНОБЫЛЯ



З кожным годам усё больш часнымі становяцца кантакты беларускіх пісьменнікаў з калгаснікамі і рабочымі, вучнямі і студэнтамі, прадстаўнікамі савецкай інтэлігенцыі. Творчыя вечары ў калгасах, саўгасах і на прадпрыемствах, абмеркаванні твораў у бібліятэках і клубах, выезды на палявыя станы — усё гэта падначалена адной мэце: пепш вывучыць жыццё, спазнаць багаты ўнутраны свет тых, хто неўзабаве стане героем новых кніг. А яшчэ — прапагандаваць бела-

рускую літаратуру сярод чытачоў, звяртаць увагу на лепшыя набыткі празаікаў, крытыкаў, паэтаў. Адна з такіх паездак праходзіла ў пачатку жніўня. Вядомыя беларускія пісьменнікі Аляксандр Асіпенка, Нічыпар Пашкевіч, Яўген Каршук, Пятрусь Макаль, Браніслаў Спрычан, Аляксандр Махнач і Уладзімір Някляеў на цеплаходзе «Уладзімір Маякоўскі» прайшлі звыш тысячы кіламетраў па рэках Мухавец, Піна, Прыпяць, Дняпро, Сож. Дні былі запоў-

нены сустрэчамі з працоўнымі, гаворкай пра надзённыя праблемы жыцця і літаратуры. Пачалася паездка ў легендарным Брэсце, што першым сустрэў Вялікую Айчынную вайну. А. Махнач — адзін з удзельнікаў гэтай легендарнай абароны. Хвалючыя сустрэчы пісьменнікаў з рабочымі адбыліся ў Мікашэвічах, Мазыры. Цёпла віталі літаратараў і вясковыя жыхары, тыя, хто ў гэтыя дні падводзіць вынікі сваёй працы за год, збірае ўраджай. І гос-

ці, і гаспадары, як кажуць, хутка знаходзілі агульную мову. І вось ужо ззаду засталася беларуская зямля. Гасцей святосна сустракае братняя сястра Украіна, прадстаўнікі Чарнобыльскага раёна. Выступленне перад калектывам Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі ператварылася ў вялікае свята дзвюх братніх літаратур, у якім акрамя гасцей прынялі актыўны ўдзел і ўкраінскія пісьменнікі. Паездка закончылася, а ўражання засталіся... Ужо напісаны

першыя вершы паэтаў, паступова выкрystalізуюцца задумы ў празаікаў.
НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі паездкі Н. ПАШКЕВІЧ, Б. СПРЫЧАН, украінскі пісьменнік Л. ГАРЛАЧ, А. АСІПЕНКА; сустрэча з украінскімі сябрамі ў горадзе Прыпяць; ля Холмскіх вадот Брэсцкай крэпасці; пасля наведання Чарнобыльскай АЭС; пісьменнікі на цеплаходзе «У. Маякоўскі».
Фота У. КРУКА.

ШЧЫМЛІВАЯ ПЕСНЯ ДУШЫ

ПЕТРУ СЕРГІЕВІЧУ — 80 ГАДОУ

21 жніўня ў мастацкім музеі Вільнюса адкрылася персанальная выстаўка старэйшых беларускіх мастакоў, заслужанага дзеяча мастацтваў Літоўскай ССР Пётры Сергіевіча, прымеркаваная да яго юбілею.
Літоўскія сябры і госці з Мінска сардэчна віншавалі любімага мастака, які не пакідае пэндзля і алоўка, каб адлюстраваць гісторыю і сучаснасць роднай бацькоўскай зямлі. І хоць жыве і працуе мастак у Вільнюсе, колішнім цэнтры беларускай культуры, у нашай рэспубліцы добра ведаюць і любяць яго творчасць. Двойчы — у Дзяржаўным мастацкім музеі (май 1962) і ў Палацы мастацтва (сакавік 1978) наладжваліся выстаўкі яго твораў. Мастацтвазнаўцы даследуюць яго творчасць у манерафіях і шматлікіх артыкулах. Такая ўвага да Пётры Сергіевіча абумоўлена не толькі высокім прафесійным узроўнем яго лепшых палотнаў, але і моцна выяўленай нацыянальнай адметнасцю.
Шлях да вяршынь мастацтва ў Пётры Сергіевіча быў нялёгкі. Выхадаец з сялянскай сям'і вёскі Стаўрова, што на Браслаўшчыне, мастак раўна зазнаў нішчыніцу і бяспраўе. У пошуках кавалка хлеба семнаццацігадовы юнак апынуўся ў Пецярбурзе, а пасля ў Вільні. «Жыў кутнікам, без сваёй гаспадаркі, пастаянна трэба было шукаць кавалак хлеба на старане», — успамінае мастак. Яшчэ цяжэй было атрымаць мастацкую адукацыю. Беларусы заходніх раёнаў добра ведаюць, якімі былі для іх 20—30-я гады нашага стагоддзя. Адмаўляючы самабытнасць беларускай культуры, улады буржуазна-намесчыцкай Польшчы імкнуліся прынізіць нацыянальную годнасць беларусаў, намагаліся ліквідаваць іх багатую, напаставаную стагоддзямі культурную спадчыну. Але наш народ не скарыўся. Кіруючы Камуністычнай партыяй Заход-

най Беларусі, ён узняўся на барацьбу за свае сацыяльныя і нацыянальныя правы.
Менавіта ў такіх умовах адбывалася станаўленне творчых канцэпцый мастака, менавіта таму яго лепшыя творы напоўнены рэвалюцыйна-пераўтваральным пафасам, барацьбой.
На выстаўцы экспануецца вялікая колькасць малюнкаў і эскізаў да славуных карцін мастака на гісторыка-рэвалюцыйную тэму: «Кастусь Каліноўскі сярод паўстанцаў» (1955), «Каліноўскі і Урублеўскі робяць агляд паўстанцаў» (1959). Уражвае кампазіцыйнае майстэрства, дасканалы малюнак, незвычайная вастрыня характарыстык і жывапіснае свабоднае Паўстанцы, аднадушны Кастусь Каліноўскага, ахарактарызаваны Пётрам Сергіевічам індывідуальна, у сваёасабліваці партрэтных нацыянальных рыс. Глядач можа ўважліва разгледзець іх твары, ацаніць вальную засяроджанасць, бяспраўна і цвёрдасць.
Як працяг гісторыка-рэвалюцыйнай тэмы з'яўляюцца працы мастака, навяняныя рэвалюцыйнай паэзіяй Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Цёткі, Максіма Танка. Пётра Сергіевіч жыў іх паэзіяй, яна натхняла яго на новыя творы. Кампазіцыі «Званар», «Насуперак буры», «Вясляр», «Юнацтва», «Шляхам жыцця» з'яўляюцца прыкладам глыбока сімвалічнага мастацтва, якое абуджала дрымотных, гартавала дух, заклікала да барацьбы.
Магутная паэзія Купалы не пакідала майстра і ў савецкі час, калі стала мажлівым у поўную сілу разгарнуць творчую дзейнасць. У 1947 годзе мастак піша другі варыянт вядомай карціны «А хто там ідзе?» Твору ўдасца драматычна напружанасць,

арыгінальнасць кампазіцыйнага прыёму, яркасць вобразаў.
Плённа працуе Пётра Сергіевіч у жанры партрэта. Бадай, цяжка назваць якога-небудзь дзеяча беларускай культуры мінулага і сучаснасці, якога б не пісаў мастак. Францыск Скарына, Францішак Багушэвіч, Янка Купала, Максім Танк, Язэп Драздовіч і многія іншыя паўстаюць з палотнаў мастака, поўныя велічы і значнасці.
Усё, што экспануецца на выстаўцы, — гэта шчыmlівая песня душы таленавітага мастака, прызнанне ў любові да роднай Беларусі, яе людзей. І гэты неацэнны скарб узбагачае не толькі беларускае, але і ўсё шматнацыянальнае мастацтва нашай Савецкай Радзімы.
Міхась РАМАНЮК.
НА ЗДЫМКУ: П. СЕРГІЕВІЧ. «Францыск Скарына».



ГАСТРОЛІ СЯБРОЎ

Плаўная ўкраінская мова гукала на сцэне Брэсцкага абласнога драмтэатра імя ЛКСМБ Музычнай камедыяй Л. Юхвіда «Вяселле ў Малінаўцы» тут пачаў гастролі Львоўскі абласны музычна-драматычны тэатр імя Яраслава Галана. Гэта была не першая сустрэча брацтва з сябрамі з Прыкарпацця. У сёлетняй гастрольнай афішы гасцей — творы рэвалюцыйнага М. Шытрова, «Горкі хлеб ісіцыны» І. Стаднюка, «Дзікі Ангел» А. Каламіца, украінская класіка.

Сёлета тэатру імя Яраслава Галана споўнілася сорак гадоў.

ПРАПАНАУЕ ЧАСОПІС «ДРУЖБА НАРОДОВ»

Пятнаццаць кніг атрымліваюць штогод падпісчыкі «Бібліятэкі «Дружба народоў». У наступным годзе да іх дададзіцца яшчэ адна, якая пакуль што называецца ўмоўна — «Избранное «Дружбы народоў». Змест гэтага зборніка складаецца лепшых твораў айтароў часопіса, прадстаўнікоў шматнацыянальнай савецкай літаратуры, адзначаных ў свой час прэміямі часопіса.

З беларускіх пісьменнікаў у «Бібліятэцы» выступілі Янка Брыль і Іван Чыгрынаў. Першы будзе прадстаўлены аднатомнікам «Сцежкі, дарожкі, прастор» — выбраныя апавесці і апавяданні. У І. Чыгрынава ў адной кнізе выйдуць раманы «Плач перапёлкі» і «Апраўданне крыві».

КВЕТКІ НА РАДАСЦЬ

У беларускага мастака Георгія Паплаўскага ёсць графічная сюіта «Кветкі зямлі — усім планетам». Чалавек, які выйшаў у халодны, небасяжны космас, нясе да чужых планет кветкі. На адной пакідае рамонку, на другой — ружу... Жыхарам іншых цывілізацый гэты маленькі зямны сімвал паведаміць пра тое, якая прыгожая наша планета, пра сутнасць і сэнс быцця чалавека на ёй.

Кветкі — частка нашага жыцця. Як абысціся без іх, калі ў сямі нарадзілася дзіця, ажыніўся сын ці якая іншая ўрачыстасць?! А ўявіце поле, лес, палісаднік, дзе няма ні адзінай кветачкі.

— Кветкі — гэта мая радасць, — сказаў Пётр Шлег, намеснік старшыні мінскай секцыі кветаводаў — аматараў, паказваючы наведвальнікам выстаўку кветак.

Тут, у зале Палаца мастацтва, былі прадстаўлены і яго гадаванцы — гладыёлы, якія ён вырошчвае на дачы. Дарэчы, і іншыя члены гэтай секцыі, а іх каля трохсот чалавек, таксама паказалі свае букеты і кампазіцыі.

Прыцягваюць увагу гладыёлы аматара А. Зубарэвіча. Назва іх «усмешка Гагарына» вельмі сугучная вобразу пер-

шага ў свеце касманаўта: горда ўзнятыя ўверх кветкі з нечаканымі чырвонымі кроплямі ў сярэдзіне.

Выстаўка кветак у Мінску — заўсёды падзея. Мнагалюдна бывае ў гэтыя дні ў Палацы мастацтва, дзе яна праходзіць. Паветра поўніцца тонкім водарам, залы быццам ператвараюцца ў аранжарэі. Для кожнай экспазіцыі кансультант адказвае на пытанні наведвальнікаў, расказвае пра экспанаты, дае парады, як вырасіць тую ці іншую расліну.

— Калі ласка, не чапайце рукамі, — папярэджае дзяжурны дзяцей, якіх тут вельмі шмат, — кветкі — кволья стварэнні прыроды.

Але нават даросламу чалавеку цяжка ўтрымацца, каб не схіліцца над нябачанымі раней ружамі, не паглядзець пільна на дзіўныя вярціны.

Сёлетняя выстаўка, як адначасова яе наведвальнікі, асабліва багатая. Удзельнікі яе — Цэнтральны батанічны сад АН БССР, саўгас дэкарэтыўных культур, станцыя юных натуралістаў, секцыя кветаводаў-аматараў і школы сталіцы — прадставілі на ёй больш за 40 сартоў руж, каля 50 сартоў гладыёлаў, 15 сартоў гваздзікоў, 25 сартоў вярціны, шмат букетаў і кампазіцый. Упершыню дэманструецца і стэнд лекавых раслін, мноства дэкарэтыўных пакаёвых кветак.



Багацейшую калекцыю паказаў батанічны сад. У ёй 300 назваў летніх і восеньскіх раслін, 100 — субтрапічных і трапічных. Можна ўбачыць гладыёлы, астры, ружы, гваздзікі, якія вучоныя рэкамендуюць для шырокага развядзення ва ўмовах Беларусі, лепшыя навінкі айчынай і замежнай селекцыі. Ёсць тут і кветкі, паказаныя ўпершыню. Гэта 7 гібрыдных форм, выведзеных беларускімі селекцыянерамі: гладыёлы, герберы, тагетыс, астра і ружа.

Многа прыемных хвілін было ў тых, хто пабываў у Палацы мастацтва. Творчасць, фантазія і вялікая праца кветаводаў і селекцыянераў — на радасць людзям.

Т. НИКІЦІНА.

НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаўкі.

Фота С. КРЫЦКАГА.



ТРОПІКІ Ў... МІНСКУ

У аранжарэю Цэнтральнага батанічнага сада Акадэміі навук БССР у чэрвеньскія дні было сапраўднае паломніцтва: зашвіў вінаград куадранкуларыса.

— У сябе на радзіме — у Індыі, Лівіі, на востраве Мадагаскар — гэтая расліна шырока распаўсюджана і дае шмат сакавітых, салодкіх ягад. — расказвае малодшы навуковы супрацоўнік М. Богдан. — Але ў штучных умовах — а гэты вінаград расце яшчэ і ў аранжарэях Масквы і Ленінграда — ён упарта не пладаносіць. І вось упершыню ў Савецкім Саюзе зашвіў.

Дробныя бледна-жоўтыя кветачкі, якіх так доўга чакалі, падоўгу разглядалі вучоныя, супрацоўнікі батанічнага сада.

Экскурсія па аранжарэі нагадвае папулярную тэлеперадачу «Клуб кінападарожжаў»: геаграфічныя зоны ідуць адна за другой. У адной секцыі пышна цвітуць бразільскія кафейныя дрэўцы і паўночнаамерыканскія магноліі, у другой — палымнеюць густым малінавым колерам індыйскія азаліі. Струмені вах ад прыгажуні вікторыі круціцца — вялікага гарлачыка з субтропікаў і мудрагелістых

архідэй. Побач — шматкветкавы кактусаў, сярод якіх вылучаецца сіленіцэркус. У яго вялікія, ярка афарбаваныя і на дзіва прыгожай формы кветкі. Але раскрываюцца яны і жывуць толькі адну ноч. Папярэдадні гэтай падзеі каля «царыцы ночы» дзяжуральнікі аранжарэі ў чаканні ўбачыць пуд прыроды.

Вільготна, гарача ў ліяніку. Здаецца, што ты трапіў у сапраўдныя цяжкія джунглі. Чапляючыся за раскідзетыя коркавы дуб, камфарнае дрэва, паўзе ўверх хуткарастучая ліяна гаімантус. Як і ў Афрыцы, яна дасягнула даўжыні 50 метраў.

Круглы год у аранжарэі падтрымліваецца клімат трапічных і субтрапічных шырот. Тут шчодро пладаносяць ананас, лімон, інжыр. З травяністых раслін цвіце і дае плады банан. Прыжыўся карань жыцця — жэньшэнь.

Беларуская калекцыя веназалежных трапічных і субтрапічных раслін, якіх тут налічваецца каля дзвюх тысяч відаў і форм, — вынік абмешных сувязей з батанічнымі цэнтрамі 47 краін свету.

Т. ХРАПІНА.

ЖНІВЕНЬСКІЯ ЗОРКІ

Качак на сажалках было мноства, але вясэрняя зорка не прынесла мне паляўнічага задавальнення, бо, відаць, іх грунтоўна нападзілі ў пачатку палявання тыдзень назад. Качкі цяпер праносіліся ва ўсіх напрамках па адной, парамі і цэлымі чародамі. Буйныя крыжанкі і іх паменьшаныя копіі — чыранкі, а таксама шылахвосткі з прыкметнай загалупінай хвасціка — ўсе яны былі далёка па-за межамі стрэлаў.

Позні вясэрні час. Зара на захадзе патухла, хаця неба пакуль яшчэ святлее. І мы ціха крочым па дамбе, з надзеяй паглядваючы на неба: ці не з'явіцца часам чорнае, як жменька сажы з коміна, цела качкі, якая спяшаецца на начную кармёжку.

Наш сябра ўсё яшчэ ціха сядзіць пад невысокім альховым кустом з вудай у руках. Пашанцавала яму сёння болей, чым нам, паляўнічым. На кукане ціха ўсплэскаюць шырокімі хвастамі карпы. Бачна адразу, што кожны з іх пацягне фунты тры.

Хвілін праз дзесяць мы ўжо ля хаты рыбакоў. Пачынаем раскладваць сярод шырокага двара вогнішча, каб рыхтаваць вячэру. Наш рыбак адразу ідзе да невялікага агарода, што акружаны плотам з пераплецёных тонкіх лазовых дубцоў. Там успыхвае прамень кішэннага ліхтарыка, затым чуецца гучнае войканне і стогны. Неўзабаве сябра вяртаецца з цэлым бярэмам крапівы-плекучкі. Разам з ім пры святле ліхтарыка патрашым кармаў, маю качку, пасля, уздрыгваючы ад апёкаў, перакладаем іх крапівой, каб захаваць здабычу.

— Ды што вы курчыцеся! — жартуюць сябры. — Цярпіце, пад старасць раматус мучыць не будзе!

— Вось узялі б і самі паспрабавалі гэтых гаючых зёлкаў! Пасля я доўга сяджу на беразе канала, прыслухоўваючыся да начных гукаў гэтага палескага куточка. Ад сажалак і невысокіх стажкоў сена на іх берагах прыемна пацягвае цяплом і кіславатым пахам скошанай травы. Мяккая начная цішыня павольна кладзецца на плечы. А ў паветры, яшчэ паветра прарэзным, размораным, адчуваецца ўжо восеньская стомленасць, якая родніцца з пашчотнай светлай журбой.

Неба, усыпанае зоркамі, вісіць нізка-нізка. Здаецца, яно не ўтрымае іх, і зоркі асыплюцца, нібы зерне з пераспелых каласоў. Ды яны і сапраўды асыпаюцца. То там, то тут, крыштальна зелянеючы на лятю, то стромка, то кругымі, то шырокімі дугамі падаюць яны ўніз. Насустрач ім ад перагратай за дзень зямлі хвалямі струменяць цёплыя выпарэнні. І неба з усімі зоркамі то робіцца цьмяным, нібы аддаляецца, то наліваецца бляскам, нібы апускаецца: яно быццам бы дышае.

Анатоль БАЯРОВІЧ.

ПАЛОННІК

Праз вуліцу наеўраць рэдакцыі Драгічынскай раённай газеты — двухнаварховы жылы дом. У яго комінах галкі звілі пнёзды. Аднойчы залез туды кот Васька, каб паласаванца птушанятамі.

Толькі ён узлез на коміні, як з'явіліся дзве галкі і ўзнялі страшны крык. На сігнал бедства прыляцелі іх суродзічы. Пачалі кляваць Ваську. Той даў дзёру. Перабег вуліцу, залез на высокую бярозу.

Аднак і там не было Ваську выратавання. Тыя галкі, на пяздо якіх ён спакушаў-

ся, склікалі каля двух дзясяткаў іншых галак і разам пайшлі ў атаку на ката. То адна падляніць, дзяўбне яго ў спіну, то другая.

«Бой» працягваўся доўга. Стаміўшыся, галкі наляцелі з бярозы. Але адну пакінулі за вартаўніка.

Адным словам, узлілі птушкі ката ў палон. На шчасце, з'явілася гаспадыня Ваські. Пачала яго клікаць. У прысутнасці чалавека галкі некалькі ўціхамірыліся. Ког спусціўся на зямлю.

І. БАРКОУ.



На рыбалку.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦІК КП Беларусі.
Зак. 1246

Гумар

Гаспадыня паказвае гасці сваю кватэру.

— А вось гэта партрэт майго беднага мужа...

— О, я не ведала, што ён...

— Ды не, нічога асаблівага. Ён сапраўды бедны.

З гасцініцы выходзіць мужчына з доўгай цыгарай у роце. Вулічны прапаведнік наварочваецца да яго і пытае:

— Даруйце, месье, колькі каштуе ваша цыгара?

— Дзясцць франкаў.

— А колькі цыгар вы курце ў дзень?

— Ну, цыгар, напэўна, дзясцць.

— Вось бачыце, сын мой, гэта сто франкаў у дзень. А за год гэта будзе... Ды што там гаварыць! За некалькі гадоў вы маглі б, кінуўшы гэтую злупіную прывычку, сабраць столькі грошай, што купілі б гэты атэль!

— А вы самі курце, айцец?

— Ніколі не курый.

— Дык чаму б вам не купіць

гэту гасцініцу, дыка, дарэчы, належыць мне!

Адзін паляўнічы хваліўся сябру, што яго сабака найразумнейшы за ўсіх сабак. Сябар усумніўся.

Але аднойчы, у час палявання, у іх з-пад ног выскачыла пара шаракоў. Сабака глянуў на іх і не зрушыў з месца.

— Ага, бачыш? — зарасатаў гаспадар сабакі. — Разумны, шэльма! Ведае, што за дзвума зайцамі пасоніцца, дык ні вяднага не зловіць.